

БЪЛГАРСКАТА СЪПРУГА В ГОДИНИТЕ НА ПРЕХОД (1989-2000)

Йоана Павлова¹

Статията е част от по-задълбочено изследване на институцията на брака и промяната, която настъпва в ролите и отношенията между съпрузите в годините на преход (1989-2000г.). В резултат на настъпилата политическа, социална и икономическа промяна се наблюдава тенденция на завръщане към патриархалните ценности и нагласи за брака и семейството. За българската съпруга се изразжда един комплексен хабитус. Тя трябва да изпълнява традиционно отредените ѝ роли – по извършване на домакински задължения и отлеждането на децата, но от друга страна, трябва да работи, за да подпомага семейния бюджет. Признато е правото ѝ на обществен живот, развитие и професионална реализация. Целта е да се проследи на какъв принцип се формират брачните отношения и какво място заема жената в тях.

Ключови думи: брак, българската съпруга, преход

Настоящата статия е част от по-голямо и задълбочено изследване на институцията на брака и промяната, която настъпва в мъжко-женските роли и отношения в годините на преход в България .

Под „преход“ се разбира времето от падането на комунистическата партия от власт през 1989 г. до 2000 г. Това е период, който се характеризира с икономическа, политическа и социална криза. Нараства безработицата, понижава се стандартът на живот, нараства престъпността, намаляват се социалните придобивки на гражданите. Всички тези промени са фактори, влияещи и върху междуличностните отношения между съпрузите. Установените и приемливи модели на социално поведение са разклатени и не могат да отговорят на променящата се ситуация.

---

¹ **Йоана Павлова** – докторант към катедра „Логика, етика и естетика“ на СУ „Св. Климент Охридски“.

Адрес за контакти: Yoana.ppavlova@mail.com

Целта на изследването е опит, да се определят причините за сключване на брак от страна на жената и какво място ѝ се отрежда в него.

Обект на изследването са български жени, сключили брак в периода 1989-2000 г. Разглежда се само официалният граждански брак, който се регулира от закона.

Предмет на проучването е брачният опит, който жените имат. Как те преживяват брака си, как са изграждали взаимоотношенията със съпрузите си в годините на преход.

Теоретичната рамка за анализ на събраната информация е теорията на П. Бурдийо за „полето“ и „хабитуса“.

Методът използван за събиране на информация е „устната история“. Анализирани са разказите на четири жени, които са сключили брак в посочения период. Те разказват за начина на формиране на брачните отношения с партньора си, как са се чувствали, как са се справяли, как оценяват брака си. За да може да се установи наличие на промяна в модела на формиране на съпружеските отношения чрез интервютата, първо, е направен анализ на проведени количествени изследвания за брака и семейството в посочения период.

Характеристика на брачните отношения

В нашата страна за законен се приема единствено юридическият брак, сключен пред упълномощено за това лице. Той като институт се състои от съпруг и съпруга и техните отношения.

В България, както в останалия християнски свят, брачните и семейните взаимоотношения са социалноисторически конструктор, чиито отношения се изграждат според принципите на патриархалната традиция, където мъжът е глава на семейството, а жената му е подчинена. Този модел на организация на обществените отношения е бил възможен в една аграрна среда и в селата. С индустриализацията на страната, раздробяването на земята, откриването на предприятия и заводи, ситуацията се променя.

Първият етап на промяната, може да се определи с напускането на младите на родните си села и градове, за да търсят препитание другаде. Откъсването от родното място и родителите означава и откъсване от традициите, което позволява разчупване на съществуващия модел на съпружески отношения. Вторият етап на промяната, се свързва с въвеждането на задължително и еднакво образование за мъжете и жените и навлизането на жените в сферата на платения труд извън дома.

С развитието на обществото се развиват и променят нуждите, желанията, очакванията и необходимостите на двамата партньори. Точно тази промяна налага и промяна при формирането на брачните взаимоотношения. Съществуващият патриархален брачен модел в България не е в състояние да отговори на променените желания и очаквания на мъжете и жените.

Процесът на търсене на подходящ брачен партньор е ръководен не само от личните нужди и желания, но и от желанията на общността /групата/, които са инкорпорирани в самите личностни желания. развитието на